ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ НОМИДАН ҲАЛ ҚИЛУВ ҚАРОРИ

Шеробод тумани

2024 йил 13 март

Шеробод туманлараро иктисодий судининг судьяси Т.Р.Жаббаровнинг раислигида, А.Йўлдошевнинг судья ёрдамчиси котиблигида, Кенгаш вакили А.Туляев (05.10.2023 йилдаги №96-сонли асосида) ҳамда жавобгар вакиллари Ф.Назаров С.Алимардонов (04.03.2024 йилдаги №АА 03-24/18-сонли ишончнома асосида) ҳамда "JARQO'RG'ON" фермер хўжалиги вакили А.Туляевларнинг иштирокида, Жарқўрғон туман Фермер, дехкон хўжалиги ва томорка ер "JARQO'RG'ON" Кенгашининг даъвогар фермер манфаатида жавобгар "SURXON IPAGI" масъулияти чекланган жамияти хисобидан 26 891 129 сўм асосий қарз ва 3 226 935,48 сўм пеня, жами 30 118 064,48 сўмни ундириш тўгрисидаги даъво аризаси бўйича 4-1902-2402/124-сонли иктисодий ишни туманлараро иқтисодий судининг маъмурий биносида, очиқ суд мажлисида кўриб чиқиб, қуйидагилар

аникланди:

Жарқўрғон туман Фермер, деҳқон хўжалиги ва томорқа ер эгалари Кенгаши (бундан буён матнда Кенгаш деб юритилади) даъвогар "JARQO'RG'ON" фермер хўжалиги (бундан буён матнда даъвогар ёки хўжалик деб юритилади) манфаатида даъво аризаси билан судга мурожаат қилиб, жавобгар "SURXON IPAGI" масъулияти чекланган жамияти (бундан буён матнда жавобгар ёки тайёрловчи деб юритилади) ҳисобидан 26 891 129 сўм асосий қарз ва 3 226 935,48 сўм пеня, жами 30 118 064,48 сўмни ундиришни сўраган.

Суд мажлисида иштирок этган Кенгаш ҳамда даъвогар "JARQO'RG'ON" фермер хўжалиги вакили даъво аризани қўллаб-қувватлаб, даъво аризасини қаноатлантиришни сўради.

Суд мажлисида иштирок этган жавобгар вакиллари даъво талабини тан олиб, иш бўйича қонуний қарор қабул қилишни сўради.

Суд, ишдаги мавжуд ҳамда судга тақдим қилинган ҳужжатларни ўрганиб чиқиб, қуйидаги асосларга кўра даъво аризани тўлиқ қаноатлантиришни лозим топади.

Ўзбекистон Республикасида Ўзбекистон Республикаси Конституцияси ва қонунларининг устунлиги сўзсиз тан олинади.

Ўзбекистон Республикаси Конституцияси 55-моддаси 1-қисмига кўра ҳар ким ўз ҳуқуқ ва эркинликларини қонунда тақиқланмаган барча усуллар билан ҳимоя қилишга ҳақли.

Ўзбекистон Республикаси Конституцияси 55-моддаси 2-қисмига кўра ҳар кимга ўз ҳуқуқ ва эркинликларини суд орқали ҳимоя ҳилиш, давлат органларининг ҳамда бошҳа ташкилотларнинг, улар мансабдор

шахсларининг қонунга хилоф қарорлари, ҳаракатлари ва ҳаракатсизлиги устидан судга шикоят қилиш ҳуқуқи кафолатланади.

Ўзбекистон Республикаси Конституцияси 55-моддаси 3-қисмига кўра ҳар кимга бузилган ҳуқуқ ва эркинликларини тиклаш учун унинг иши қонунда белгиланган муддатларда ваколатли, мустақил ҳамда холис суд томонидан кўриб чиқилиши ҳуқуқи кафолатланади.

Ўзбекистон Республикаси Олий суди Пленумининг "Одил судловни амалга оширишда Ўзбекистон Республикаси Конститутцияси нормаларини тўғридан-тўғри қўллашнинг айрим масалалари тўғрисида"ги 2023 йил 23 июндаги 16-сонли қарорининг 1-бандига кўра, Ўзбекистон Республикаси Конституцияси (бундан буён матнда Конституция деб юритилади) 15-моддасининг иккинчи қисмига кўра, Конститутция мамлакатнинг бутун худудида олий юридик кучга эга, тўғридан-тўғри амал қилади ва ягона хукуқий маконнинг асосини ташкил этади. Шунга кўра, судлар кўриб чиқилаётган хукуқий муносабатларни тартибга солувчи қонун ва бошқа норматив-хуқуқий хужжатнинг мазмунини баҳолаши ва Конститутция нормаларини тўғридан-тўғри амал қилувчи олий юридик кучга эга норматив-хуқуқий асос сифатида қўллаши лозим деб кўрсатилган.

Ишдаги ҳужжатлардан аниҳланишича, манфаати ҡўзланган даъвогар "JARQO'RG'ON" фермер ҳўжалиги билан жавобгар ўртасида 2023 йил 16 февраль куни "Пилла хом ашёси етиштириб бериш ҳизмати тўғрисида" 169-сонли контрактация шартномаси тузилган.

Ушбу шартномага кўра, "Тайёрловчи", яъни "SURXON IPAGI" масъулияти чекланган жамияти шартномада кўрсатилган миқдордаги ипак қурти уруғи ҳамда зарур моддий-техника ресурслари (термометр, тўшама қоғоз ва бошқалар)ни "Хўжалик", яъни манфаати кўзланган даъвогар "JARQO'RG'ON" фермер хўжалигига етказиб бериши, "Хўжалик" эса "Тайёрловчи"га ипак қурти ёрдамида етиштирилган пилла маҳсулотини етказиб бериши, "Тайёрловчи" уларни қабул қилиш ва қийматини тўлаш мажбуриятини олган.

Мазкур шартнома шартларига асосан, манфаати кўзланган даъвогар жавобгарга олдиндан ипак қурти пилла хом ашёсини 21.12.2023 йилдаги 5-сонли ҳисобварақ-фактурага асосан етказиб берган бўлсада, жавобгар шартнома мажбуриятларини лозим даражада бажармасдан, хўжалик томонидан етказиб берилган ипак қурти пилла хом ашёси бўйича тўланиши лозим бўлган 26 891 129 сўм ҳақдорликни манфаати кўзланган даъвогарга шартномада келишилган муддатларда тўлаб бермаган. Шу сабабли тарафлар ўртасида ушбу низо келиб чиққан.

Ўзбекистон Республикаси Фуқаролик кодексининг 236-моддасида мажбурият мажбурият шартларига мувофиқ, бундай шартлар ва талаблар бўлмаганида эса – иш муомаласи одатларига ёки одатда қўйиладиган бошқа талабларга мувофиқ лозим даражада бажарилиши кераклиги, 333-моддасида эса қарздор айби бўлган тақдирда мажбуриятни бажармаганлиги ёки лозим даражада бажармаганлиги учун жавоб беришлиги белгиланган.

Ўзбекистон Республикаси Фуқаролик кодексининг 465-моддасининг биринчи қисмига кўра, контрактация шартномасига мувофиқ қишлоқ хўжалиги маҳсулотини етиштирувчи қишлоқ хўжалиги маҳсулотини қайта ишлаш ёки сотиш учун бундай маҳсулотни харид қиладиган шахсга тайёрловчига шартлашилган муддатда топшириш (топшириб туриш) мажбуриятини олади, тайёрловчи эса бу маҳсулотни қабул қилиш (қабул қилиб туриш), унинг ҳақини шартлашилган муддатда муайян баҳода тўлаш (тўлаб туриш) мажбуриятини олади.

Суд, жавобгарнинг манфаати кўзланган даъвогардан даъво аризасида кўрсатилган миқдорда хақдорлик бўйича қарздорлиги мавжудлиги даъво аризасига илова тарзида судга тақдим этилган ҳужжатлар, яъни тарафлар ўртасида 2023 йил 16 февраль куни тузилган "Пилла хом ашёси етиштириб бериш хизмати тўғрисида" 169-сонли контрактация шартномаси, 21.12.2023 йилдаги 5-сонли ҳисобварақ-фактура, маълумотнома ва бошқа ҳужжатлар йиғиндиси билан тўлиқ ўз тасдиғини топган деб ҳисоблайди.

Шу сабабли, суд жавобгар ҳисобидан манфаати кўзланган даъвогар фойдасига 26 891 129 сўм асосий қарзини тўлиқ ундиришни лозим топади.

Бундан ташқари, даъвогар томонидан даъво аризасида жавобгар ҳисобидан 3 226 935,48 сўм пеня ундириш сўралган.

Ўзбекистон Республикасининг Фуқаролик кодексининг 263-моддасига кўра, неустойка тўлаш тарафларнинг келишувида назарда тутилган ёки тутилмаганлигидан қатъи назар, кредитор қонунда белгиланган неустойка (қонуний неустойка)ни тўлашни талаб қилишга ҳаҳли.

Тарафлар ўртасида тузилган контрактация шартномасининг "Тайёрловчи" "Хўжалик"нинг шартномада белгиланган сифатда, миқдорда ва ассортиментда, турлар бўйича муддатларда топширган пилла махсулотини етиштириб бериш хизмати хақини шартноманинг 4.4-бандида белгиланган тартибда ва муддатда тўлашни кечиктирганлиги учун тўлови кечиктирилган сумманинг 20 фоизи тўлаши. Жаримадан "Тайёрловчи" микдорида жарима ташқари, "Хўжалик"га тўлови кечиктирилган ҳар бир кун учун кечиктирилган сумманинг 0.4 фоизи миқдорида, лекин тўлови кечиктирилган сумманинг 50 фоизидан ортиқ бўлмаган миқдорда пеня тўлаши белгиланган.

Ўзбекистон Республикаси "Хўжалик юритувчи субъектлар фаолиятининг шартномавий-хуқуқий базаси тўғрисида"ги қонунининг 24-моддасида эса мажбуриятни бажармаганлик ёки лозим даражада бажармаганлик учун шартномада жавобгарлик белгиланган бўлса, шартномада белгиланган жавобгарлик қўлланилиши белгиланган.

Ўзбекистон Республикаси Олий хўжалик суди Пленумининг 2007 йил 15 июндаги "Мажбуриятларни бажармаганлик ёки лозим даражада бажармаганлик учун мулкий жавобгарлик тўғрисидаги фуқаролик қонун хужжатларини қўллашнинг айрим масалалари ҳақида"ги 163-сонли қарорининг 4-бандида Фуқаролик кодексининг 326-моддасига мувофиқ суд қарздор томонидан мажбуриятларнинг бажарилиш даражасини, мажбуриятда иштирок этувчи тарафларнинг мулкий аҳволини, шунингдек

кредиторнинг манфаатларини эътиборга олиб, неустойка миқдорини камайтиришга ҳақлилиги, шу билан бирга неустойканинг энг кам миқдори Фуқаролик кодексининг 327-моддасида кўрсатилган фоизлар миқдоридан кам бўлмаслиги лозимлиги ҳақида тушунтириш берилган.

Жавобгар томонидан шартномада келишилган пилла маҳсулотининг ҳаҳи тўлаб берилмаганлиги, мажбурият тўлиҳ бажарилмаганлиги Кенгаш вакилининг суддаги кўрсатуви ва ишда тўпланган ҳужжатлар билан тўлиҳ ўзининг тасдиғини топди.

Мазкур ҳолатда, суд манфаати кўзланган даъвогар ва жавобгарнинг манфаатларини, мажбуриятнинг тўлиқ бажарилмаганлигини инобатга олиб, жавобгардан манфаати кўзланган даъвогар фойдасига 3 226 935,48 сўм пеняни ундиришни лозим топади.

Ўзбекистон Республикаси Иқтисодий процессуал кодекси 118-моддасининг биринчи қисмига кўра, суд харажатлари ишда иштирок этувчи шахсларнинг қаноатлантирилган даъво талаблари миқдорига мутаносиб равишда уларнинг зиммасига юклатилади.

"Давлат божи тўғрисида"ги Ўзбекистон Республикаси Қонуни билан тасдиқланган "Давлат божи ставкаларининг миқдорлари" 2-бандининг "а" кичик бандига кўра, мулкий хусусиятга эга даъво аризаларидан даъво баҳосининг 2 фоизи миқдорида, бироқ БҲМнинг 1 бараваридан кам бўлмаган миқдорда давлат божи тўланиши лозим.

Суд, мазкур иш бўйича суд харажатларини ундириш масаласини муҳокама қилиб, даъво аризаси тўлиқ қаноатлантирилганлиги сабабли давлат божини жавобгар зиммасига юклашни, почта харажати Жарқўрғон туман Фермер, деҳқон хўжаликлари ва томорқа ер эгалари кенгаши томонидан олдиндан тўланганлигини инобатга олиб, почта харажатини жавобгар ҳисобидан Кенгаш фойдасига ундиришни белгилашни лозим топади.

Ўзбекистон Республикаси Конституцияси 138-моддасига кўра суд ҳокимиятининг ҳужжатлари барча давлат органлари ва бошқа ташкилотлар, мансабдор шахслар ҳамда фуқаролар учун мажбурийдир.

Бинобарин, Ўзбекистон Республикаси Конституцияси 15, 55, 138-моддалари, Ўзбекистон Республикаси Фуқаролик кодекси 236, 263, 326, 327, 333, 465-моддалари, Иқтисодий процессуал кодексининг 118, 127, 128, 170, 176-179, 186-моддаларини қўллаб, суд

қарор қилади:

Даъво ариза тўлиқ қаноатлантирилсин.

Жавобгар "SURXON IPAGI" масъулияти чекланган жамияти ҳисобидан манфаати кўзланган "JARQO'RG'ON" фермер хўжалиги фойдасига 26 891 129 сўм асосий қарз ва 3 226 935,48 сўм пеня, жами 30 118 064,48 сўм ундирилсин.

Жавобгар "SURXON IPAGI" масъулияти чекланган жамиятидан Ўзбекистон Республикаси бюджетига 602 361,28 сўм давлат божи ундирилсин. Жавобгар "SURXON IPAGI" масъулияти чекланган жамиятидан Жарқўрғон туман Фермер, деҳқон хўжаликлари ва томорқа ер эгалари кенгашига олдиндан тўланган 34 000 сўм почта харажати ундирилсин.

Хал қилув қарори қонуний кучга киргач ижро варақалари берилсин.

Мазкур ҳал ҳилув ҳароридан норози тараф шу суд орҳали Сурхондарё вилоят суди иҳтисодий ишлар бўйича судлов ҳайъатига бир ойлик муддат ичида апелляция тартибида шикоят бериши ёки ушбу муддатда апелляция шикояти берилмаса, олти ойлик муддатда кассация шикояти бериши мумкин.

Судья Т.Р.Жаббаров

